

שאל בני

פרשת ויחי תשע"ט

עלון - מס' 121

העלון יוצא לאור ע"י מכון "שאל בני" העוסק בעניני שמירת הלשון
חשיבה חיובית לימוד זכות ואהבת ישראל
לזכרו של הגאון הרב רבי מאיר שפירא מלובלין זצוקללה"ה
להנצחות ולתרומות, ניתן ליצור קשר במייל: shealbeni@gmail.com
או לפקס 08-9178033

נוער נושר (2)

שבוע שעבר דברנו על בעית הנושרים בדורינו, [קיבלנו הרבה פידבקים טובים על עצם ההתעסקות בנושא הקשה והסבוך הזה].

כתבנו שהסיבה העיקרית המהותית שמביאה את הבחורים לעזוב את ביתם חברתם קהילתם, היא "הדחקה", כלומר ברוך ה' אנחנו לומדים ושולחים את ילדינו למסגרות הטובות ביותר הקיימות, והכל כדי שהילדים שלנו ילכו בדרך הנכונה ויעלו מעלה מעלה. אבל נוצר מצב שאלו שאינם יכולים לזרום עם הזרם החזק, לעבור את כל הסדרים בתוך אולם הבית מדרש, קשה להם לשמור על כל הגדרים והסייגים, הם נדחקים לפינה, ושם בפינה הם נשלחים הביתה מידי פעם, גוערים בהם לוחצים אותם, עד שנוצר מצב שהמסגרות הטובות והמיוחדות אינן יכולות להכיל את אותם בחורים. ואז קורה את הדבר הנורא, הבחור מרגיש שאני לא שייך לעולם הזה לא שייך לדרך הזאת, והוא מחפש את המקום האחר, רוב הבחורים מספרים שמעולם הם לא חשבו ללכת לרחוב, הם הגיעו לשם הם גם לא מבינים מדוע???

השאלה האם יש מה לעשות עם בחור שמראה סימני נשירה קלים? האם אפשר למנוע ממנו לעשות את הצעד הגורלי, בחייו ובחיי משפחתו?

אני מכיר יהודי יקר, שנכדו עזב את הדרך הוא רחוק מאוד מדרך אבותיו, הוא מפקד בצבא. ובכל פעם שנפגשים עם הסב, הוא מדבר על נכדו, יש לו טענות חמורות על הממסד שבו למד נכדו, ולא גומר לבכות עליו, וכמובן תוך כדי דיבור פורץ הסב בכבי קורע לבבות, חבריו מהחידוד כבר עם שלושה ילדים, והוא היכן הוא נמצא ????

ברור שלמעלה מהכל חובה עלינו להתפלל בלי סוף, היו צדיקים שהיו אומרים כל יום תפילת השל"ה, כל סוף שמונה עשרה, היו אמהות שבהדלקת הנרות היו אומרות תפלת השל"ה ובכל הזדמנות. אצל אברהם אבינו כתוב לו ישמעאל יחי' לפניך, אברהם אבינו ביקש שישמעאל יחי', ויחזור בתשובה יחי' הכוונה בתשובה, והתפלה התקבלה בסוף ישמעאל עשה תשובה. השל"ה הקדוש בתפילתו, תפילת השל"ה מביא את תפילתו של אברהם אבינו לו ישמעאל וכו', יתכן שרוצה לחדד את הנקודה שאפי' אם הבן הוא כישמעאל שהקב"ה ישמע את תפילתו ויחזיר אותו בתשובה.

הגמרא במסכת מגילה ו. כתובת שיצחק התפלל על עשו, יוחן רשע, ביקש מהקב"ה שיוחן עשו, אמרו לו רשע הוא. אמר יצחק בל למד צדק, היינו אין עליו שום זכות? אמרו לו בארץ נכוחות יעול, היינו הוא עתיד להחריב את בית המקדש, כשמעמ זאת הפסיק להתפלל. וגם עשו זכה שראשו נקבר במערת המכפלה.

אך יש כמה וכמה רעיונות שיש בהם כדי להציל את הילד מאיבודן טוטאלי. הרבה עשו והשתמשו ברעיונות האלו והצליחו, ומנעו את הנשירה.

הרעיון הראשון שנעסוק בו הוא **הערכה**, משמעותו לחפש כל מיני מעלות שיש לילד, גם מעלות שאינם קשורים לעולם התורה, ולהחמיא ולדרבנן ולפתח את אותם מעלות.

אנחנו רואים אצל יצחק שגידל בביתו ילד ששמו עשו, עשוי לגמרי עם זקן ושיניים איש ציד איש שדה, חשב יצחק מה אפשר לעשות אם כזה בחור? אמר יצחק הוא יודע דבר אחד לצוד בעלי חיים, אני יבקש ממנו שאני רוצה מהציד שלו, אני יראה לו אהבה אמיתית אני מעריך אותך, במה בצידי שלך, את זה אני הכי אוהב. הוא מצא איזו שהיא מעלה שיש בו ואמר אני יראה לו שאני מחשיב אותו, ואני צריך אותו, כשהוא לא נמצא הוא חסר לנו.

אם נתקלת בבחור שאתה רואה שאין לו קשר לתורה, תראה למצוא בו מעלות חיוביות ולדבר אליהם ולשבח אותם, אם הוא יודע לבשל דבר איתו על בישול, ותתפעל מהידיעות שלו, מהחכמה שלו תגיד לו בבוז על מוכשר כמון אתה יכול לנצל את הכישרונות שלך ותגיע רחוק מאוד.

אם הוא אוהב מוזיקה דבר איתו על מוזיקה, דבר איתו על מה שהוא אוהב לדבר, הוא ירגיש שהוא בן אדם על הקרקע, הוא ירגיש טוב במקום שהוא בו ולא יחפש לברוח.

הבריחה החוצה היא משום שהוא מרגיש שאין לו כאן מקום, אם הוא ירגיש שיש לי מקום נכון אני לא יהי תלמיד חכם אבל אני בן אדם חי הוא לא יברח החוצה.

ויחי יעקב בארץ מצרים

מדוע התורה מדגישה שיעקב חי בארץ מצרים, מה משמעות "חי" ולא מת, די שהתורה היתה כותבת "ויהי" יעקב בארץ מצרים?

מספרים שהמלמד בחיידר רצה להסביר לילדים מה הפירוש ויחי יעקב, הוא צעק יעקב "גילעבייט" באידיש משמעותו הוא חי, הוא חי. והכוונה יש הרבה אנשים שהם נושמים הם אוכלים זיזים וכדומה, אבל הם בכחינת לא מתים, הם אינם חיים, גם סוסים וחמורים לא מתים, אבל הם לא חיים, חי הכוונה מי שדבוק בקב"ה, מי שכולו קשור לשורש החיים, חי חי יודוך וישבחוך, יעקב חי' חי הגם שהי' במצרים הוא חי' חי כל הזמן.

בפרשת ויגש כתוב בתורה, ויגדו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא משל בכל ארץ מצרים, ויפג לבו כי לא האמין להם: וידברו אליו את כל דברי יוסף אשר דבר אלהם וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו, ותחי רוח יעקב אביהם:

נשאלת השאלה מדוע בתחילה כשאמר ליעקב שיוסף חי והוא מושל בכל מצרים, הוא המלך הוא שולט על כולם, הוא מפרנס מכלכל את כל העולם, יעקב לא האמין להם. ומיד כשראה את העגלות הוא האמין להם, מה הוא ראה בעגלות של מצרים, שהוכיח לו על כך שיוסף חי?

עוד קשה מהו "ותחי רוח יעקב אביהם", מדוע כשראה את העגלות הוא התחיל לחיות? רש"י כותב שער עתה לא שרתה עליו רוח הקודש, ועכשיו שרתה עליו רוח הקודש, מדוע כשראה את העגלות שרתה עליו רוח הקודש?

רק התירוף הוא שיעקב שמע שיוסף חי במצרים נפל ליבו, הוא אמר ה' ישמור מה יש לי בכך שהבן שלי הוא מלך מוסלמי, מלך כעם שנאמר עליו ערות סוסים בשרם, אנשים פרוצים ירודים, בוודאי אינו שומר תורה ומצוות, חי הו 22 שנה בן גויים מושחתים, אבדתי את בני, נכון הוא לא מת הוא נושם אוכל אבל הוא לא חי!! אבל כשראה את העגלות, רש"י מפרש "סימן מסר להם במה היה עוסק כשפירש ממנו, בפרשת עגלה ערופה", זהו שאמר וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולא אמר אשר שלח פרעה עכ"ל: שאמרו לו אבא יוסף עדיין מונח בתוך הסוגיא של עגלה ערופה, הוא לומד וחוזר על הסוגיא של עגלה ערופה, אמר יעקב אם כך הוא חי, הוא דבוק בתורה, ותחי רוח יעקב אביהם, חזר יעקב לחיות.

מספרים שפעם שני אנשים עמדו לסגור שידוך, האבא של הכלה שואל את השדכן תגיד לי שמעתי שהסבא של החתן הוא כפרי מגושם? א"ל השדכן נכון, אבל הוא מת, לא נורא.

אמר המחזותן עם הוא מת, אפשר לסגור את השידוך.

כשבאו לחתונה רואה המחזותן, איכר עם כובע קש, מכנסים של איכרים, יושב ליד החתן. הוא שואל את השדכן מי האיש הזה? א"ל השדכן זה הסבא של החתן, אמר המחזותן אמרתי לי שהוא מת, אומר השדכן, נו זה נקרא לחיות תראה איך הוא נראה.....

העלון לזכותו של הבחור, פנחס מנחם בן נחמן, ואריה בן אברהם מרדכי לזיווג הגון והצלחה בכל העניינים.

ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה. כתב רש"י "אפילו בשעת תוכחה לא קלל אלא אפם".
יש ללמוד מכך רעיון יפה, גם כשצריכים להוכיח את התלמיד את הבן, לא מדברים עליו אישית, לא אומרים לו מדוע עשית כך וכך, יעקב קילל אך ורק את אפם - הכעס שלהם, ארור אפם הכעס גרוע מאוד, זו מדה מגונה, אבל אותם ח"ו הוא לא גינה כלל.
בוזהר כתוב "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" היינו תוכיח את החבר שלך, אבל אל תניח עליו חטא, לא לומר לו מדוע עשית עבירה, אתה יכול לדבר בעקיפין, על חומר העבירה וכדומה, אבל לשמוע על כבודו של החניך. כך הוא ישמע והוא ילמד והוא ישתנה. לכל אדם יש גאווה ואם פוגעים בגאווה שלו הוא מיד מתנגד, מיד מתעורר ריאקציה, וכשמדברים בצד שלישי אין התנגדות, והדברים נשמעים.

הלכה למעשה

הרב ישראל אשלג 0504182631

נוער נושר בהלכה (2)

מעשה בבית כנסת ברעננה, בקושי מצליחים להשיג מנין מצומצם לשחרית, לפעמים יש להם רק תשעה מתפללים ואין להם מנין. וכשיש מנין בימי שני וחמישי מצריך לקרוא בתורה, אין להם מי שיקרא בתורה.

והנה בחור שגר בסמיכות לבית כנסת, הוא מוכר כאחד שאינו שומר תורה ומצוות, התחיל להכנס לתפילת שחרית, ולשמחת המתפללים הוא משלים את המנין. עוד יתירה על כך הוא כהן, והוא עולה לברכת כהנים, ומברך את המתפללים. ומה עוד בחור זה בעבר למד בישיבה חרדית, בדרכים לא דרכים הוא נטש את הישיבה, והוא יודע לקרוא בתורה ממש יפה מאוד, וביום שני לא הי' מי שיקרא בתורה, נגש הבחור וקרא בתורה. מצד אחד כולם שמחו פעם ראשונה שיש כאן קריאה כמו שצריך, אבל התעוררו מספר שאלות: שאלה 1. האם בחור זה מצטרף למנין, כיון שאינו שומר תו"מ? 2. האם מותר לעלות אותו לברכת כהנים? 3. האם מותר לתת לו לקרוא בתורה?

תשובה: לענין לצרפו למנין. למדנו (שולחן ערוך אורח חיים סימן נה סעיף יא) "עברייך שעבר על גזירת הצבור או שעבר עבירה, אם לא נידוהו נמנה למנין עשרה. אפי' שהוא עברייך שעובר על איסורים שחייבים עליהם מיתה מהתורה, עדיין הוא מצטרף לעשרה. וכתב המשנה ברורה דווקא אם הוא מומר שעובר עבירות לתיאבון, אבל אם הוא מומר להכעיס או לחלל שבתות, אינו מצטרף למנין.

ולענין לעלותו לקרוא בתורה. למדנו (שולחן ערוך אורח חיים סימן נג סעיף כה) אין מסלקין חזן מאומנתו, אלא אם כן נמצא בו פסול. הגה: ואין מסלקין אותו משום רנון בעלמא. אבל אם באו עליו עדים בזה, וכיוצא בזה, מעבירין אותו. וש"צ המנבל פיו או שמרנון בשירי הנכרים ממחין בידו שלא לעשות כן, ואם אינו שומע מעבירין אותו. אם כן בוודאי שאין מעלים אחד שידוע שאינו שומר תו"מ להיות ש"ץ ולקרא בתורה, אבל יתכן שבעניינו זה יותר קל כי לא מעלים אותו, להיות חזן רק לקרוא בתורה, בוודאי שמן הראוי שלא להעלות אותו אבל אם אין ברירה מסתבר שזה יותר קל.

ולענין לעלות אותו לברכת כהנים. למדנו (שולחן ערוך אורח חיים סימן קכ סעיף ט) שאם לא היו בו מהדברים המונעים נשיאת כפים, היינו שלא הרג את הנפש, ואינו עובר עבודה זרה, אף על פי שאינו מדקדק במצות וכל העם מרננים אחריו, נושא את כפיו שאין שאר עבירות מונעין נשיאת כפים. וכתב המשנה ברורה (ס"ק קמר) שאפילו לא עשה תשובה על חטאיו, יכול לברך את העם. והטעם כתב הרמב"ם לפי שזו מצוות עשה על כל כהן וכהן שראוי לנשיאת כפים, ואין אומרים לאדם רשע הוסף רשע והמנע מן המצות. ואל תתמה ותאמר ומה תועיל ברכת הדיוט זה שאין קבול הברכה תלוי בכהנים אלא בהקב"ה שנאמר ושמנו את שמי על בני ישראל ואני אברכם הכהנים עושין מצותן שנצטוו בה והקב"ה ברחמיו מברך את ישראל כחפצו עכ"ל: אם כן מותר לעלותו לנשיאת כפים.

שם בבית הכנסת קירבו את הבחור, ונתנו לו לקרוא בתורה, ולעלות למנין, כיבדוהו מאוד העריכו והעריצו אותו, ולאט לאט הבחור התחבר אליהם, ובמשך תקופה לא ארוכה הבחור התחיל להצטרף לשיעורי תורה, וחזר בתשובה. ולאחר שנה הוא נבחר להיות ש"ץ וגבאי בבית הכנסת שם.

לאהוב כל אחד ואחד

ידועה היא הצלחתו של הגאון הצדיק ר' אריה לוי זצ"ל לקרב יהודים לאמונה ולקיום מצוות.

עיקר כוחו היתה אהבתו והערכתו העמוקה לכל אדם, ספרי תולדות חייו מלאים בסיפורים המעידים על כך. בכאן נביא סיפור אחד מיני רבים. נביא כאן קטע מספר איש צדיק היה "כולנו זוכרים את לטיפותיו של הרב, כיצד היה מחזיק בידו של כל מי שביקשו ומלטפה, באותה שעה דומה היה כאילו זרם-ים חשמליים חולפים בגופך וכיצד אהבתו של הרב חודרת בכל נימי נשמתך.

הרב הי' נוהג לבקר את האסירים בבית הסוהר, כל שבת ושבת מספר פעמים. כמו כן כידוע הי' הולך הרב לבקר חולים בבתי חולים לחולי צרעת חסוכת מרפא – מדבכת, אנשים שהיו סגורים ומסוגרים, כשכל כוונתו להחיות רוח חיים באנשים מסכנים, גשמית ורוחנית, ללא פחד כלל שידבק שיחלה.

באחת השבתות ניגש אחד האסירים לרב והודיעו, כי נשבע שמכאן ואילך לא יעשן סיגריות בשבת. שאלו הרב לפשר הדב ר והאסיר סיפר לו כי באותו בוקר, עת ניגש אליו הרב, בירכו בברכת "שבת שלום" וליטף כדרכו את ידו האחת, היתה ידו האחרת מחזיקה בסיגריה, וכך אמר האסיר; "אותה שבת שבקרתני וברכתני בברכת "שבת שלום" כשחיוך נלבב על פניך וליטפת את ידי בעדנה כזאת, אותה שעה הרגשתי כאילו הסיגריה צורבת את כל בשרי, כלום יתכן, אמרתי בליבי, שהר ב ליטפני בידי ומחייה את נשמת, בעוד ידי האחרת מחזקת בסיגריה דולקת בעצם יום השבת? אותו רגע נשבעתי שלא אהיה מעשן בשבת לעולם...

ומוסיף לספר מנחם שיף, אחד ממפקדי אצ"ל שנאסר: היה עמנו בכלא אסיר שעמד מן הצד, שהיה מעשן סיגריה להנאתו וצופה במשחק כדור רגל שנערך ביום השבת, התלהב הלה מן המשחק עד שלא שם לב לקריאה "הרבי בא" "הרבי בא".

לפתע ראה האסיר את ר' אריה קרב אליו, כדי לא להביכו, בלע האסיר את הסיגריה הבורעת, וכל זאת כדי שלא יפגע הרבי..."

ניתן להזמין שיעורים והרצאות בענייני תיקון המידות הינוך ועוד,

פאלפון: 0504182631 וברוא"ל: shealbeni@gmail.com